

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1943 kl. 5 e. m.

Sammansatt bevillnings- och första lagutskotts utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och första lagutskottet har till behandling i sammansatt bevillnings- och första lagutskott hänskjutits Kungl. Maj:ts den 9 april 1943 dagtecknade proposition, nr 200, med förslag till lag angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m., jämte i anledning därav väckta motioner.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden och av lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror,
- 2) förordning om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror samt
- 3) förordning om skattefrihet för vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror;

dels besluta, att anm. 2 vid nr 159 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan från och med den 1 juli 1943 skall hava följande ändrade lydelse:

Anm. 2. Resande, som ankommer från utrikes ort och för eget bruk medför färdiga tobaksvaror utöver viss mindre, av Kungl. Maj:t med stöd av 26 § 1 mom. lagen angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror fastställd myckenhet, skall för berörda överskott erlägga tull, som utgör:

- a) vad angår myckenhet, icke överstigande den av Kungl. Maj:t med stöd av 26 § 2 mom. nämnda lag fastställda,

för cigarrer	15 öre per st.
> cigarreigarretter	8 » » »
> cigarretter	5 » » »
> färdiga tobaksvaror, andra slag	10 kr. » kg.
- b) vad angår myckenhet överskjutande den under a) åsyftade,

för cigarrer	30 öre per st.
> cigarreigarretter	16 » » »
> cigarretter	10 » » »
> färdiga tobaksvaror, andra slag	20 kr. » kg.

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar träffa överenskommelse med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet om sådana ändringar i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol, som föranledas av nyssnämnda lags antagande;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet träffa avtal därom, att av bolagets medel skall utgå gottgörelse till de inom tobaksbranschen sysselsatta personer, som avses i den föreslagna ersättningsförordningen, i enlighet med den i sagda förordning omförmälda kommissionens beslut.

Beträffande författningsförslagens lydelse hänvisas till utskottets hemställan.

Propositionen har vad angår förslaget till förordning om skattefrihet för vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror samt i fråga om ändrad lydelse av anm. 2 vid nr 159 i tulltaxan hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till lagutskott.

Till sammansatta bevillnings- och första lagutskottet — här nedan benämnt utskottet — ha överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

hänvisade till lagutskott:

a) de likalydande motionerna nr 256 i första kammaren av herr *Aqvist* m. fl. och nr 368 i andra kammaren av herr *Molander* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte antaga den vid Kungl. Maj:ts proposition nr 200 fogade förordningen om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror med de ändringar, som skulle påkallas därav att i stället för vad i propositionen föreslagits skulle gälla följande:

1) Till person, som vid importmonopolets ikraftträdande åtnjuter pension från tobaksimportör, hos vilken han varit anställd, skall utgå livränta med belopp, som befinnes skäligt.

2) *Alt. A.*

Livränta resp. inkomstersättning till hos tobaksimportör anställd person fastställes på grundval av ersättningstagarens årsinkomst, varmed förstås den vederbörligen styrkta inkomst, som åtnjutits i den mistade anställningen under de 12 månader, som infallit närmast före den tidpunkt, vid vilken importmonopolet träder i kraft.

2) *Alt. B.*

Såväl å livränta som å inkomstersättning skall utgå dyrtidstillägg beräknat enligt i det så kallade ramavtalet angivna grunder.

3) Livränta skall till den, som under minst 20 år innehaft anställning hos tobaksimportör, utgå med 75 % av årsinkomsten samt till den, som icke uppnått 20 anställningsår, med ett i förhållande till anställningstidens längd nedsatt belopp.

Inkomstersättning må icke bestämmas till högre belopp än nio gånger årsinkomsten.

4) Avlider ersättningstagare, som tillerkänts livränta, och efterlämnar änka

eller barn under 16 år samt finnes skälig anledning antaga, att de efterlevandes inkomst icke skall förslå till deras försörjning, må försörjningsbidrag till dem utgivas.

Dylikt bidrag må för år räknat utgå med så stor summa, att den tillsammans med annan de efterlevandes inkomst utgör för ensam änka 65 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren, med en förhöjning för varje barn under 16 år med 15 % av bidraget till ensam änka.

Finnes ej änka eller avlider änka med försörjningsbidrag, må till varje efterlevande barn under 16 år bidraget utgå med så stor summa, att den tillsammans med annan de efterlevandes inkomst utgör 20 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren.

Försörjningsbidrag till efterlevande må dock i varje särskilt fall uppgå till högst 90 % av den livränta, som fastställts för ersättningstagaren.»;

b) motionen nr 252 i första kammaren av herr *Herlitz*, vari hemställts, »att riksdagen — vid bifall i huvudsak till Kungl. Maj:ts proposition nr 200 — måtte däri besluta sådan ändring, att de grundläggande bestämmelserna dels om rätt till ersättning för förlorad näringsverksamhet och förlust av anställning, dels om ersättningens bestämmande jämlikt § 87 regeringsformen intagas i lag»;

hänvisade delvis till bevilningsutskottet och delvis till lagutskott:

c) de likalydande motionerna nr 257 i första kammaren av herr *Holmström* m. fl. samt nr 369 i andra kammaren av herrar *Olson* i Göteborg och *Staxäng*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

»1) att de i 8 § första stycket ersättningsförordningen meddelade bestämmelserna beträffande beräkning av ersättningen för förlorad näringsverksamhet på grundval av handelsvinsten endast få normerande karaktär;

2) att i 8 § andra stycket ersättningsförordningen omförmäld ränta fastställs till 4 procent;

3) att i 8 § tredje stycket nyssnämnda förordning på det sätt ändras, att rörelsens belastande med skatter skall ske med utgångspunkt från de för inkomst under ett vart av åren 1935—1939 gällande skattesatserna eller — därest detta yrkande icke kan bifallas — med utgångspunkt från de under sistnämnda år gällande skattesatserna med undantag likväl för värnsskatten;

4) att skatt ej skall beräknas på räntan å det i rörelsen investerade kapitalet;

5) att det högsta belopp, varmed livränta enligt 9 och 11 §§ förenämnda förordning skall utgå till företagsledare och personal, skall utgöra 75 procent av grundbeloppet;

6) att i motiven till 14 § ersättningsförordningen uttalande göres av innehåll, att kommissionen erhåller befogenhet att bestämma ersättningen på sådant sätt, att — med beaktande av de säregna förhållandena vid denna inlösning — ett i de individuella ersättningsfallen skäligt resultat uppnås;

7) att s. k. dolda vinster i varulager, som framkomma vid inlösningen, vid inkomstbeskattningen må fördelas på högst fem år, samt

8) att sådan engångsersättning enligt 8 § ersättningsförordningen som skall

vara undantagen från skatteplikt till kommunal inkomstskatt och statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämväl måtte undantagas från skatteplikt till utskiftningsskatt»;

varjämte hemställdes, att vederbörande utskott måtte utforma i anledning av berörda yrkanden erforderliga författningsändringar; samt

d) motionen nr 367 i andra kammaren av herr *von Friesen*, vari hemställdes, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition, i vad densamma avsåge statlig reglering av importen av tobaksvaror, samt — därest detta yrkande ej bleve bifallet — vidtaga sådan ändring av förslaget, att detaljistimportörerna medgäves fri kalkylation å egen import samt rätt att vid omlicensering och nedsättning av priset å en vara återfå den efter det högre priset erlagda skatten.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Under utskottets behandling av förevarande proposition ha till utskottet inkommit skrifter från Tobakshandlarnas riksförbund, Svenska tobaksgrossisternas förening, Tobaksimportförsäljareföreningen och Kooperativa förbundet samt firma John Bohmans Eftr. Victor Baudou, i vilka skrifter framställts erinringar i olika hänseenden mot de i propositionen framlagda förslagen.

Angående vad *departementschefen* vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för de föreliggande förslagen får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Under den tid det svenska tobaksmonopolet varit gällande ha, framför allt från organisationer av näringsidkare inom tobaksbranschen, tid efter annan önskemål framförts om statliga åtgärder i syfte att i olika hänseenden förbättra förhållandena för näringens utöfvare. Dessa framställningar ha föranlett åtskilliga utredningar rörande de vid skilda tillfällen aktuella spörsmålen. Vissa av de förslag, som därvid framkommit, ha jämväl föranlett beslut om åtgärder från det allmännas sida. Någon mera slutgiltig lösning av problemet i dess helhet har likväl hittills icke vunnits.

Då en förnyad utredning genom statens försorg syntes chefen för finansdepartementet motiverad för undersökning i vad mån och på vilket sätt de påtalade missförhållandena kunde genom statligt ingripande avhjälpas, hemställde departementschefen i statsrådet den 8 april 1938 att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande import- och detaljhandeln med tobaksvaror.

Med stöd av ett i enlighet med denna hemställan lämnat bemyndigande tillkallade departementschefen nyssnämnda dag ledamöterna av riksdagens andra kammare, ombudsmannen *D. E. Hall*, lantbrukaren *N. Hammarlund*

och direktören *N. T. Henriksson* samt ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören *J. Sandén* och nuvarande ledamoten av riksdagens första kammare, direktören *E. L. Åqvist* att verkställa utredningen. Åt Åqvist uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga, som antogo namnet *1938 års tobakshandelsutredning*, avgåvo betänkande den 16 december 1940 (Statens offentliga utredningar 1940: 34).

Över betänkandet avgåvos, efter remiss, utlåtanden av *statskontoret*, *generaltullstyrelsen*, *kontrollstyrelsen* och *kommerskollegium*, vid vars utlåtande fogats yttranden av rikets *samtliga handelskammare* utom handelskammaren i Visby, *Sveriges köpmannaförbund* och *Kooperativa förbundet*. Yttranden avgåvos vidare av *aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet*, *Tobakshandlarnas riksförbund*, *Svenska tobaksengrossisternas förening*, *Tobaksimportörernas kontors- & lagerpersonals förening*, *Tobaksimportförsäljareföreningen*, *Svenska tobaksagenters förening* och *Svenska tidningsutgivareföreningen*. En framställning med anledning av betänkandet inkom jämväl från *Sveriges kioskidkares riksförbund*.

Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet hemställde i sitt yttrande, att betänkandet icke måtte läggas till grund för åtgärder från statsmakternas sida. Därest statsmakterna likväl skulle finna en reglering av tobakshandeln påkallad, borde frågan enligt bolagets mening lösas efter andra linjer än de i betänkandet angivna. Med anledning av detta uttalande hemställde departementschefen i skrivelse till bolagets styrelse den 29 december 1941, att styrelsen måtte närmare utveckla sin sålunda antydda uppfattning om det lämpligaste förfarandet vid en eventuell reform. Styrelsen har därefter i skrivelse den 19 juni 1942 — under vidhållande av ståndpunkten, att statliga åtgärder vore opåkallade — framlagt ett alternativt reformförslag.

Över sistnämnda utlåtande ha yttranden inhämtats från *kommerskollegium* och de organisationer, som genom kollegium hörts över betänkandet, även som från *Tobakshandlarnas riksförbund* och *Svenska tobaksengrossisternas förening*. Med anledning av utlåtandet ha skrifter vidare inkommit från firma *Karl Olofssons tobakshandel*, Stockholm, m. fl., *Svenska tobaksagenters förening* samt *Tobaksimportförsäljareföreningen*.

I den föreliggande propositionen behandlas *dels* frågan om importen av färdiga, utländska tobaksfabrikat, *dels* frågan om detaljhandeln med tobaksvaror och *dels* frågan om de grunder efter vilka ersättning vid tobaksimportens monopolisering bör utgå till de av åtgärden berörda enskilda importörerna och deras personal.

Importen av tobaksvaror.

Jämlikt 1 § första stycket förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket tillkommer rättighet att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror uteslutande staten. Enligt

22 § 1 mom. i förordningen är däremot införsel till riket av tobaksvaror tillåten för den, som inom riket yrkesmässigt driver handel med dylika varor, ävensom annan innehavare av registrerad firma, vilken ådagalägger, att han ämnar driva sådan handel.

I en den 5 december 1939 dagtecknad, till tobakshandelsutredningen ingiven skrift framhöll *Svenska tobaksgrossisternas förening* de svårigheter, varmed importörerna hade att kämpa. Därvid anfördes bland annat, att skatteskraven undan för undan dragits åt hårdare samtidigt som prisnivån å monopolvaror sänkts och grossisternas marginal krympt samman. Någon garanti funnes icke mot nya skattehöjningar och vetskapen om monopolbolagets möjligheter att genom sänkningar av prisnivån ytterligare begränsa importhandelns konkurrensförmåga utgjorde likaledes en hämmande faktor. Det innebure ingen överdrift att påstå, att förutsättningarna för näringens självständiga bestånd bortfallit. I ett dylikt läge syntes åtminstone billighetsgrundsatsen bjuda, att staten, som genom sina fiskaliska anspråk skapat detta tillstånd, trädde emellan och mot skälig ersättning övertog importverksamheten.

Däremot ha representanter för *detaljstimportörerna* inför de sakkunniga hävdad, att den fria tobaksimporten med hänsyn till dess kvalitetsreglerande betydelse borde bibehållas och en utjämning av skattesatserna åvägbringas, så att den fria importen erhöle en mera rättvis belastning och bleve i stånd att fylla sin uppgift.

Beträffande innebörden av de sakkunnigas förslag samt innehållet i däröver avgivna remissyttranden, monopolbolagets utredning, de nya remissyttrandena och departementschefens anförande till statsrådsprotokollet tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 24—42).

Detaljhandeln med tobaksvaror.

Syftet med tobaksmonopolets införande var att uppnå ett effektivare utnyttjande av tobakskonsumtionen som skattekälla. I överensstämmelse härmed ansågs andra eller längre gående åtgärder icke böra tillgripas än de, som vore erforderliga för vinnande av ett effektivare skatteresultat. Handeln med tobaksvaror blev till följd härav bunden allenast genom sådana ordnings- och kontrollföreskrifter, som finge anses vara för tillverkningsmonopolets behöriga utövning oundgängligen nödvändiga. I enlighet med denna ståndpunkt stadgas i 5 § av den nu gällande monopolförordningen följande: »Handeln med tobaksvaror är fri, under iakttagande av de i denna förordning meddelade föreskrifter jämte vad i övrigt gäller angående handel med tobaksvaror.»

På senare tid har en stark ökning ägt rum av antalet tobaksaffärer och upprepade framställningar gjorts om förbättrade betingelser för specialtobakshandeln.

Beträffande innebörden av de sakkunnigas förslag rörande detaljhandeln med tobaksvaror samt innehållet i däröver avgivna remissyttrandena, monopolbolagets utredning, remissyttrandena över berörda utredning och departementschefens anförande till statsrådsprotokollet får utskottet hänvisa till propositionen (s. 47—62).

Bestämmelserna rörande tillverkningen och importen av tobaksvaror samt om tobaksdetaljhandelns ordnande ha i propositionen sammanfattats i ett förslag till *lag angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror*. Över detta förslag, såvitt däri ingå bestämmelser, vilka innefatta utvidgning av den i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgade monopolrättigheten, har lagrådet avgivit utlåtande, varvid förslaget i angivna hänseende lämnats utan erinran.

Ersättningsgrunderna vid tobaksimportens monopolisering.

Angående innebörden av de sakkunnigas förslag i fråga om rätten till ersättning åt dem, som i sin näring eller verksamhet beröras av ett importmonopol, samt innehållet i de över förslaget avgivna remissyttrandena, monopolbolagets utredning, remissyttrandena över berörda utredning och departementschefens anförande till statsrådsprotokollet tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 78—102).

De i propositionen föreslagna ersättningsgrunderna ha sammanfattats i ett förslag till *förordning om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror*. Nämnda förslag har icke varit föremål för granskning av lagrådet. Emellertid har lagrådet i detta hänseende anfört bland annat, att spörsmålet om ersättning till de av monopolet berörda syntes lagrådet vara av den betydelse för huvudfrågans bedömande att bestämmelser i detta ämne borde enligt § 60 regeringsformen i dess nuvarande lydelse antagas samtidigt med och i samma ordning som beslutet om monopolets inrättande, d. v. s. i den för civillagstiftning gällande ordningen. Därav följde likväl ej, att erforderliga detaljregler skulle givas i civillags form. Det syntes lagrådet — som förutsatte att skälig gottgörelse bereddes vederbörande — kunna vara tillfyllest, att i lagen upptoges dels de grundläggande bestämmelserna om rätt till ersättning för förlorad näringsverksamhet och förlust av anställning, dels stadgande att ersättningen enligt de närmare grunder, som meddelades av Konungen och riksdagen, skulle fastställas av en särskild, av Konungen tillsatt nämnd.

Departementschefen har i berörda hänseende anfört följande:

»Att förslag till ersättningsregler bör föreläggas riksdagen samtidigt med själva monopolförslaget synes mig uppenbart. För egen del kan jag däremot icke finna annat, än att syftet med 1937 års ändring av § 60 regeringsformen skulle bli tillgodosett i och med att frågan om införandet av ett

nytt monopol behandlas i den för civillagstiftning stadgade ordningen. Icke heller lagrådet har ansett, att ersättningsfrågans detaljer skulle behöva upp- tagas i en civillag. Såsom den följande framställningen torde komma att be- lysa, är det emellertid en vansklighet att i förevarande ämne draga en gräns mellan detaljer och grundläggande stadganden. Då riksdagen i allt fall på en gång får taga ställning till såväl monopolförslaget som ett utför- ligt förslag till ersättningsförordning, synes mig allenast ett konstaterande i civillags form av att ersättning för förlorad näringsverksamhet och förlust av anställning skall utgå och att ersättningen skall fastställas av en nämnd, icke ha någon uppgift att fylla, helst som vid statsmakernas behandling av monopolfrågor aldrig gjorts gällande annat, än att ersättning skall utgå en- ligt regler, som motsvara billighetens krav.»

Utskottets yttrande.

Vad först angår frågan om införseln till riket av färdiga utländska tobaks- fabrikat finner utskottet i likhet med departementschefen den i ärendet fö- rebragta utredningen giva vid handen, att kombinationen av enskild im- port och monopoliserad inhemsk tillverkning av tobaksvaror medfört olä- genheter, som statsmakerna icke böra undandraga sig att söka avlägsna. I likhet med departementschefen finner utskottet även lämpligt att detta ären- de, som mycket länge stått på dagordningen, vinner sin lösning utan ytter- ligare uppskov. Det i propositionen framlagda förslaget, som i princip inne- bär en utvidgning av tobaksmonopolet att omfatta jämväl importen, har också för utskottet framstått som frågans mest rationella lösning.

I propositionen har emellertid en modifikation av importmonopolet för- ordats, nämligen därutinnan att det fortfarande skulle finnas möjlighet för en tobakshandlare att själv införa och i sin egen butik saluföra utländska tobaksmärken. Även vid dylik s. k. detaljistimport skulle emellertid enligt för- slaget prissättningen på varan verkställas av monolets utövare och på så- dant sätt, att försäljningsvinsten bleve lika stor som återförsäljarrabatten på de inom landet tillverkade och de av monolets utövare importerade tobaks- varorna. I motionen II: 367 har yrkats bland annat, att detaljistimportörer- na skulle tillåtas att fritt bestämma utförsäljningspriset på de egna import- märkena.

Med avseende på denna fråga ansluter sig utskottet obetingat till departe- mentschefens ståndpunkt, att en sådan frihet för detaljistimportörerna, som motionären påyrkat, icke kan ifrågakomma, då under skyddet av ett dylikt medgivande en ny engroshandel kunde växa fram och ett nytt inlösnings- spörsmål inom en måhända icke alltför avlägsen framtid uppkomma. Att kombinera en rätt till fri vinstkalkylering med förbud mot försäljning av importvarorna annat än i den egna butiken, finner utskottet i likhet med departementschefen icke tilltalande.

Såsom departementschefen yttrat, lärer detaljistimportens värde såsom garanti för tobaksimportens fortbestånd bliva tämligen begränsat. Med hänsyn till förslagets utformning i övrigt kan emellertid utskottet icke dela de på vissa håll uttalade farhågorna för att konsumenterna framdeles skulle bliva avstängda från tillgång på utländska tobaksvaror. Härutinnan erinrar utskottet om detaljhandlarnas rätt att hos monopolets utövare rekvirera även importvaror. Impulser till handlandena att verkligen utnyttja denna rätt med avseende å nya märken, som slagit igenom i andra länder, skola säkerligen komma från konsumenternas sida. Det förefaller vidare mycket sannolikt, att fabrikanterna genom reklam och på annat sätt komma att verka för avsättningen i vårt land av de utländska märkena. Utskottet erinrar slutligen om den befattning med importfrågorna, som statens tobaksnämnd enligt 32 § tredje stycket i den föreslagna monopollagen skall få. I det utkast till instruktion för nämnden, som återfinnes i tobakshandelsutredningens betänkande, har också stadgats, att nämnden vid avgivande till monopolets utövare av begärt yttrande eller egen framställning i frågor rörande importen av utländska tobaksvaror skall beakta allmänhetens och återförsäljarnas skäliga anspråk på urval av olika varuslag och märken av god beskaffenhet. Till detta stadgande har även departementschefen särskilt hänvisat. Utskottet, som delar den bl. a. av monopolbolaget självt hävdade uppfattningen, att en import av tobaksvaror bör vidmakthållas, finner sålunda i det föreliggande förslaget vara väl sörjt för förverkligandet av detta önskemål.

Vad härefter angår spørsmålet om tobaksdetaljhandelns ordnande, visar frågans historik, att med uppoffrande av betydande summor upprepade försök gjorts att ur monopolbolagets varudistribution eliminera den speciella kår av tobakshandlare, som vid tillverkningsmonopolets inrättande redan existerade. Erfarenheten visar enligt utskottets uppfattning, att dessa försök varit förfelade. I likhet med departementschefen finner utskottet vidare uppenbart, att statsmakterna på ett helt annat sätt än beträffande andra branscher inom detaljhandeln ha anledning att taga befattning med de svårigheter, som uppstå inom detaljhandeln med en vara, vars tillverkning — och hädanefter i stort sett även införsel — monopoliserats.

Det i propositionen framförda reformförslaget åsyftar en viss nytableteringskontroll under medverkan av statens tobaksnämnd för att skapa bättre arbetsbetingelser för tobaksaffärerna i städer och stadslignande samhällein. Det härutinnan framlagda förslaget anser sig utskottet böra tillstyrka. Såsom departementschefen framhållit, skulle reformens syfte snabbare förverkligas, om monopolbolaget anslog medel till en omedelbar inlösen på frivillighetens väg av de sämst ställda, små tobaksaffärerna. I likhet med departementschefen skulle utskottet finna önskvärt att en dylik åtgärd vidtoges.

Beträffande spørsmålet om ersättning vid tobaksimportens monopolisering till dem, som därigenom förlora näringsverksamhet eller anställning, har i motionen I: 252 gjorts gällande, att de grundläggande bestämmelserna om så-

dan ersättning jämlikt § 60 regeringsformen i dess nuvarande lydelse böra beslutas i den ordning, som är stadgad beträffande civillagstiftning.

Delade meningar ha uppstått inom utskottet, huru berörda grundlagsstadgande bör tolkas. Vid överbägande av denna fråga har utskottet funnit lämpligt, att i en särskild punkt bland övergångsbestämmelserna i den föreslagna monopollagen stadgas, att ersättning skall utgå efter de grunder och i den ordning Konungen och riksdagen bestämma.

Vad angår de i propositionen föreslagna ersättningsreglerna, har utskottet funnit dessa i stort sett väl tillgodose ersättningstagarnas berättigade intressen. Frånsett en redaktionell jämkning i 2 § av den föreslagna ersättningsförfordningen har utskottet allenast på en punkt funnit anledning förorda ändring, nämligen beträffande den i 8 § tredje stycket uppställda regeln om skatteavdrag vid beräkandet av goodwillersättning till grossistimportör. Utskottet finner det kunna medgivas, att värnskatt icke medräknas vid berörda skatteavdrag.

Beträffande frågan om understöd till ersättningstagares efterlevande erinrar utskottet om departementschefens uttalande, att någon generell bestämmelse härutinnan icke synts böra meddelas. Med hänsyn till det ringa antal ersättningsfall av förevarande art, varom kan bliva fråga, och den komplicerade natur, författningsbestämmelser i ämnet oundvikligen måste erhålla. ansluter sig utskottet till departementschefens ståndpunkt. Utskottet finner det vidare kunna anförtros åt Kungl. Maj:t att i uppkommande fall avgöra, huruvida sådana särskilt ömmande omständigheter må kunna anses föreligga, att understöd åt efterlevande bör ifrågakomma ävensom att i sådant fall träffa avtal med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet om utbetalande av understödet. Utskottet erinrar i detta sammanhang om den år 1926 av monopolbolaget avsatta fond å 600,000 kronor, vars avkastning användes till understöd åt vissa behövande tobakshandlare. Hela avkastningen av denna fond läser numera icke åtgå till det ursprungligen avsedda ändamålet. Det synes då utskottet ligga nära till hands att avkastningen från denna fond — i den mån det kan ske utan eftersättande av dess ursprungliga ändamål — i första hand begagnas för att bereda understöd jämväl åt de personer, varom här är fråga.

I 12 § förslaget till ersättningsförfordning stadgas, att ersättningstagare, när särskilda omständigheter därtill föranleda, må tillerkännas engångsersättning. Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka, att skäl torde föreligga till varsamhet vid tillämpning av detta stadgande.

Inom utskottet har uppmärksamhet blivit fäst vid det förhållandet, att under trycket av rådande importsvårigheter vissa tobaksimportörer tills vidare permitterat någon del av sin personal. Att dylik personal, i den mån densamma vunnit ny anställning, avskäres från ersättningsförfarandet vid tobaksimportens monopolisering läser icke föranleda någon erinran. Men fall kunna tänkas, då en person efter långvarig tjänst hos en importör, måhända blott någon kortare tid före importmonopolets ikraftträdande permitterats och icke lyckats erhålla ny anställning. I dylika fall synes det ur bil-

lighetssynpunkt stötande, om ersättning icke kunde ifrågakomma. Den kommission, på vilken det skall ankomma att fastställa ersättningarna, skall emellertid enligt 14 § i den föreslagna förordningen beredas möjlighet att på grund av särskilda omständigheter i visst fall företaga avvikelser från de i förordningen stadgade ersättningsreglerna, därest kommissionen finner sådan avvikelse erforderlig till vinnande av skäligen resultat. De nyss åsyftade fallen synas enligt utskottets mening kunna regleras med tillämpning av detta stadgande. Även i andra hänseenden finner utskottet i likhet med departementschefen ett dylikt stadgande icke kunna undvaras men vill å andra sidan understryka departementschefens uttalande i specialmotiveringen till 14 §, nämligen att avvikelser från de i författningstexten angivna grunderna för ersättningsförfarandet må ske i fall, då ett strikt tillämpande av dessa grunder skulle ur statsverkets eller de ersättningsberättigades synpunkt få uppenbart olämpliga konsekvenser.

Det i propositionen framlagda förslaget till förordning om skattefrihet för vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror bör enligt utskottets mening kompletteras med stadgande om frihet från utskiftningskatt med avseende å ersättningsbelopp som utbetalas till tobaksimportföretag, vars rörelse bedrivits i form av aktiebolag.

Övriga i propositionen framlagda förslag föranleda icke någon erinran från utskottets sida.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 200 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, måtte

A) 1) för sin del antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

F ö r s l a g

till

L a g

angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror.

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Rättighet att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror samt att till riket införa eller låta införa tobak eller tobaksvaror tillkommer, med nedan i 4 kap. angivna särskilda undantag, uteslutande staten (monopolrättighet).

Staten eller den, åt vilken staten upplåter utövändet av monopolrättigheten, benämnes i denna lag *monopolets utövare*.

Med tobaksvara förstås i denna lag varje vara, som är tillverkad av tobak eller vari tobak i någon form ingår, såvitt varan är avsedd eller ägnad att användas såsom njutningsmedel. Såsom tillverkning av tobaksvara anses, utom varje bearbetning av tobak, jämväl utstyrsel eller förpackning av tobaksvara eller åsättande därå av namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara.

2 §.

Odling av tobak för annat ändamål än till prydnad må inom riket ske allenast i den ordning nedan i 2 kap. sägs.

3 §.

Tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara må icke utan Konungens tillstånd inom riket innehavas av annan än monopolets utövare.

Utan hinder härav må dock tobaksodlare under viss tid förvara sin tobaksskörd, enligt vad i 2 kap. sägs.

4 §.

Monopolets utövare tillhandahåller på lämpligt sätt åt enskilda återförsäljare såväl inom riket tillverkade som ock importerade tobaksvaror. Därvid skall monopolets utövare i samråd med den nämnd, varom förmäles i 5 kap., söka anpassa försäljningsstälernas antal med hänsyn till möjligheten för de återförsäljare, vilkas rörelse företrädesvis omfattar försäljning av tobaksvaror, att uppnå skäligen omsättning, i den mån så kan ske utan åsidosättande av allmänhetens och monopolets utövares intressen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Specialmaskiner och specialverktyg för tillverkning av tobaksvaror ävensom cigarrettpapper och cigarretthylsor må till riket införas endast för monopolets utöwares räkning eller med Konungens tillstånd, dock med det i 26 § nämnda undantaget beträffande cigarrettpapper.

Specialmaskiner och specialverktyg, varom här är fråga, må ej heller, utom i fall som avses i 6 §, innehavas av annan än monopolets utöware.

6 §.

Tillverkning inom riket av i 5 § omnämnda specialmaskiner och specialverktyg samt av cigarrettpapper och cigarretthylsor må äga rum endast för monopolets utöwares räkning eller med Konungens tillstånd.

7 §.

På Konungens prövning ankommer, om vara, i vilken tobak ingår men som icke är avsedd eller ägnad att användas såsom njutningsmedel, må inom riket tillverkas. När sådant tillstånd lämnas, bestämmer Konungen tillika de villkor, under vilka tillverkningen må äga rum.

2 KAP.

Om tobaksodling.

8 §.

Den, som vill inom riket odla tobak för annat ändamål än till prydnad, skall varje år, då sådan odling ifrågakommer, före den 1 juli till kontrollstyrelsen eller den, som enligt tillkännagivande är dess ombud i orten, ingiva skriftlig anmälan i två exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär, med noggrann uppgift på storleken och belägenheten av varje särskilt för ändamålet använt eller avsett område ävensom på de lokaler, som äro avsedda för den skördade tobakens förvaring under torkningen. Varje inskränkning i området för anmäld tobaksodling skall jämväl, på sätt nu är sagt, anmälas hos kontrollstyrelsen eller dess ombud. Ombyte av torkrum skall på enahanda sätt i förväg anmälas.

Det ena exemplaret av dessa anmälningar skall återställas till den, som gjort anmälan, försett med anteckning om dagen, då anmälan skett. Det andra exemplaret användes av kontrollstyrelsen för att läggas till grund för kontrollen och efterföljande granskning av de lämnade uppgifternas riktighet.

Sedan tiden för ingivande av odlingsanmälan utgått, skall kontrollstyrelsen till länsstyrelsen i län, inom vilket odlare blivit anmäld, lämna uppgift angående odlarna inom länet.

9 §.

Erforderlig kontroll över tobaksodlingen i riket anordnas av kontrollstyrelsen, som jämväl handhar överinseendet å denna kontroll.

Kontrollpersonalen skall äga obehindrat tillträde till samtliga tobaksodlingar och torkrum samt hava rätt att av odlarna erhålla alla för kontrollens utövande nödiga upplysningar.

Kontrollen bekostas av monopolets utövare, dock att inom län, där icke tobak odlas å minst fem hektar, odlarna själva få vidkännas kontrollkostnaden i förhållande till odlingens storlek.

10 §.

All skördad tobak skall förvaras i de anmälda torkrummen.

Omedelbart efter skördens avslutande skola tobaksstånden förstöras, så att någon efterskörd ej kan ifrågakomma. Nödigt antal fröplantor må dock kvarlämnas å fältet.

11 §.

Tobaksodlare må inom riket försälja av honom skördad tobak endast till monopolets utövare. Försäljningen sker i enlighet med prissättning för inom riket odlad tobak, vilken årligen verkställes av därtill förordnad prisnämnd, bestående av en utav Konungen utsedd ordförande och fyra ledamöter, bland vilka två företräda tobaksodlarnas intressen och två utses av monopolets utövare. Konungen tillkommer att utfärda närmare föreskrifter om ordningen för ledamöternas tillsättande ävensom instruktion för prisnämnd. Kostnaden för prissättningen bestrides av monopolets utövare.

Tobak, som icke försäljes till monopolets utövare, må exporteras under den kontroll, som av Konungen föreskrives.

Efter den 1 mars året efter skörden må tobaksodlare ej utan därom före nämnda dag till kontrollstyrelsen eller dess ombud i orten gjord anmälan innehava tobak.

12 §.

Svettning av tobak må icke av odlare företagas med mindre kontrollstyrelsen därtill givit tillstånd. Den särskilda kontroll, som kontrollstyrelsen må anse därvid erforderlig, bekostas av odlaren.

13 §.

Tobaksodlare är skyldig ställa sig till efterrättelse de ytterligare kontrollbestämmelser, som kunna bliva av Konungen utfärdade, ävensom de föreskrifter, kontrollstyrelsen eller vederbörande kontrollpersonal i enlighet med denna lag eller nämnda bestämmelser meddelar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

14 §.

Äger annan än den, som gjort odlingsanmälan, del i den odlade tobaken eller övertages tobaksplantering före skörden av annan än den, som gjort anmälan, äro i förra fallet samtliga delägare i odlingen och i fall, där tobaksplantering övertagits av annan än den ursprunglige odlaren, såväl odlaren som den nye innehavaren i lika mån ansvariga för fullgörandet av de skyldigheter, som enligt denna lag åligger tobaksodlare.

3 KAP.

Om beskattning och försäljning av tobaksvaror.

15 §.

Det pris, som tobaksvara skall betinga vid försäljning till allmänheten (priskurantpriset), äger monolets utövare bestämma i enlighet med vad i denna lag stadgas jämte av Konungen godkända grunder.

16 §.

I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset	Belopp för		Procent av priskurantpriset	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	54	0.8	—	63	4	—
Cigarrcigarretter	62	0.4	—	68	2	—
Cigarretter	72	0.2	—	68	1.3	—
Röktobak	73	—	1.50	78	—	1.50
Tuggtobak	48	—	1.—	63	—	1.50
Snus	60	—	0.75	67	—	1.50

I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt uppgår till högst 3.3 gram.

17 §.

Skatt utgår icke för tobaksvaror, som hos monolets utövare inköpas
a) för Konungens eller medlems av det kungl. huset räkning;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

b) av den, som eljest enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, om inköpet sker för hans eget eller hans familjs behov;

c) såsom proviant för fartyg eller luftfartyg, därest varorna med fartyget eller luftfartyget under stadgad tullkontroll utföras till utrikes ort.

18 §.

För varje kilogram av inom riket odlad tobak, som monopolets utövare inköper för tillverkning av tobaksvaror, skall monopolets utövare i den ordning, Konungen bestämmer, tillgodoföras ett belopp av 80 öre.

19 §.

Tobaksvaras priskurantpris skall utsättas å varje förpackning.

20 §.

Tobaksvara må förekomma till försäljning inom riket endast i originalförpackning, försedd genom monopolets utöwares försorg med av Konungen fastställd kontrollstämpel.

Ur sådan förpackning må även större eller mindre del av innehållet försäljas; dock må cigaretter säljas i mindre myckenhet än hel förpackning, endast i fall dylik kontrollstämpel finnes anbragt å varje cigarett.

Därest å restaurant, hotell eller liknande lokal försäljning av tobaksvara till gäst förmedlas genom servitör eller annan å lokalen anställd person, må försäljningen, därest den avser mindre myckenhet än hel förpackning, ske endast så, att varan av gästen själv eller i dennes åsyn upptages ur originalförpackningen.

21 §.

Tobaksvara må icke vare sig i hel förpackning eller såsom del av innehållet i förpackning till allmänheten försäljas efter annat pris än det å förpackningen utsatta priskurantpriset.

4 KAP.

Om undantag från monopolrättigheten.

22 §.

Utan hinder av vad i 1 kap. stadgas må tillverkning av tobaksvaror inom riket samt införsel till riket av tobak, tobaksvaror och cigarettpapper företagas i den utsträckning och under de villkor, nedan i detta kapitel sägs.

23 §.

Enskild person må för eget bruk förfärdiga cigaretter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

24 §.

Utstyrsel eller förpackning av tobaksvara eller åsättande därå av namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara, må vidtagas i frihamn, såvitt icke blandning av olika tobaksvaror därvid äger rum.

25 §.

Färdiga tobaksvaror må till riket införas för Konungens och medlems av det kungl. huset räkning.

Den, som eljest enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, må för eget eller sin familjs behov införa färdiga tobaksvaror.

26 §.

1. Resande, som ankommer från utrikes ort, må för eget bruk tullfritt medföra färdiga tobaksvaror och cigarrettpapper intill viss mindre, av Konungen fastställd myckenhet. Med resande likställes person, som varit anställd å fartyg men därifrån avmönstrar.

2. Medför resande tobaksvaror i större myckenhet än nu är sagt, må han, mot erläggande av stadgad tull, för eget bruk därav införa så stor myckenhet, som av Konungen för dylikt fall fastställts.

3. Medför resande för eget bruk tobaksvaror i större myckenhet än vad i 2 mom. avses, skall för sålunda överskjutande myckenhet erläggas dubbelt högre tullavgift än för den i nämnda mom. angivna myckenheten.

4. Tobaksvara, som av resande införes mot tullavgift, skall vara förpackad. Innan varan utlämnas av tullverket, skall förpackningen förses med stämpel, utmärkande varan såsom importerad för importörens eget bruk.

27 §.

Tobaksvaror, som medföras å från utrikes ort inkommande fartyg eller luftfartyg, må, såvitt varorna äro avsedda för förbrukning ombord, behandlas på sätt i fråga om medförd proviant är särskilt föreskrivet; dock må sådana tobaksvaror icke förtullas i annat fall än i 26 § 1 mom. sägs.

28 §.

Prov å färdiga tobaksvaror, som medföras av vederbörligen legitimerad handelsresande, må till riket införas i vanlig ordning, dock att därvid belöpande tullumgälder skola beräknas i enlighet med vad i 26 § 3 mom. är stadgat beträffande myckenhet, som överskjuter i 26 § 2 mom. omförmäld myckenhet.

29 §.

1. Den, som av monopolets utövare antagits till återförsäljare, må till riket införa färdig tobaksvara för försäljning, såvitt icke å varan eller å förpack-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

ning för densamma finnes anbragt varumärke, som är för monopolets utövare registrerat eller erbjuder så stor likhet med dylikt varumärke, att oaktat skiljaktigheter i vissa delar, märkena i sin helhet lätt kunna förväxlas.

Priskurantpriset å vara, som enligt denna paragraf införes till riket, fastställs av monopolets utövare efter framställning av importören i den ordning, Konungen bestämmer, och skall utgöra summan av varans inköpspris, kostnaden för dess införande till riket, den å varan belöpande skatten samt ett belopp motsvarande den återförsäljarrabatt, som skolat utgå därest varan tillhandahållits av monopolets utövare. Priskurantpriset beräknas efter de grunder, som gälla den dag framställning om dess fastställande göres.

Till ledning vid priskurantprisets fastställande har importören att för monopolets utövare förete sin inköpsfaktura och de övriga handlingar rörande införseln, som monopolets utövare finner erforderliga.

2. Tobaksvara, som enligt denna paragraf införes till riket, skall vara förpackad. Innan förpackningen på importörens bekostnad försetts med kontrollstämpel och åsatts priskurantpris samt importören erlagt den på varan belöpande skatten, må importören icke förfoga över varan; dock må importör, i avvaktan på varans förbrukning inom riket eller utförsel till svensk frihamn eller utrikes ort, utan erläggande av å varan belöpande skatt upplägga densamma under importörens och monopolets utövaras lås å särskilt lager (*tobaksskattelager*) samt därstädes förfoga över varan.

3. På framställning av importör må monopolets utövare, när skäl därtill äro, medgiva nedsättning av fastställt priskurantpris å importerad vara. Dylik nedsättning berättigar icke till återbekommande av erlagd skatt.

Därest å tobaksskattelager upplagd vara genom olyckshändelse går förlorad, må befrielse ånjutas från den å varan belöpande skatten. Går varan annorledes förlorad, skall ägaren ändock vidkännas skatt för varan efter det priskurantpris, som enligt föreliggande handlingar eller eljest skäligen kan antagas, att varan skolat åsättas. För vara, vilken såsom obrukbar uttages från tobaksskattelager, må befrielse från skatt åtnjutas, därest varan omedelbart i betryggande ordning förstöres.

30 §.

Den, som äger idka tillverkning, varom i 7 § sägs, må efter tillstånd av Konungen till riket införa för tillverkningen erforderlig tobak.

31 §.

De närmare föreskrifter rörande tillämpningen av vad i detta kapitel stadgas, som må finnas erforderliga, meddelas av Konungen.

5 KAP.

Om statens tobaksnämnd.

32 §.

För handhavande av nedan angivna uppgifter skall finnas en för riket gemensam nämnd, *statens tobaksnämnd*.

Nämnden har till uppgift att i samarbete med monopolets utövare ävensom befintliga sammanslutningar av enskilda återförsäljare verka för en sund utveckling av handeln med tobaksvaror.

Nämnden skall i sådant syfte i frågor rörande införsel av utländska tobaksvaror samt rörande förhållandet mellan monopolets utövare och de enskilda återförsäljarna efter erforderliga undersökningar till monopolets utövare avgiva begärda yttranden eller, när skäl därtill äro, egna framställningar.

33 §.

Nämnden skall bestå av sju ledamöter.

Ordförande, vice ordförande och ytterligare en ledamot i nämnden utses av Konungen. Två ledamöter utses av kommerskollegium bland personer, vilka företräda de enskilda återförsäljarnas intressen, samt två av monopolets utövare.

I enahanda ordning utses suppleanter för ledamöterna i nämnden.

34 §.

Närmare föreskrifter angående nämndens verksamhet meddelas av Konungen.

6 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

35 §.

Den, som olovligen tillverkar tobaksvaror, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, och vare den tillverkade varan ävensom vid tillverkningen brukad redskap förbrutna.

36 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna lag ej må införas, må, därest den icke är att enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförsel, skall med varan förfaras på sätt Konungen förordnar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

37 §.

Den, som utan sådan armälan, som i 8 § sägs, odlar tobak för annat ändamål än till prydnad, straffes med dagsböter.

38 §.

1. Försäljer tobaksodlare av honom skördad tobak inom riket till annan än monopolets utöfvare eller innehar han sådan tobak å otillåten tid, straffes med dagsböter, och vare skördad tobak, som av honom innehaves, förbruten.

2. Vägrar tobaksodlare kontrolltjänsteman tillträde till tobaksodling eller för skördens torkning använda rum,

eller undandrager han sig skyldigheten att efter tillsägelse lämna för kontrollens utövande nödig upplysning,

eller förvarar han av honom skördad tobak i annan än vederbörligen anmäld lokal,

eller uraktlåter han att ställa sig till efterrättelse vad som eljest enligt denna lag honom åligger eller de kontrollbestämmelser, som av Konungen utfärdas, eller föreskrifter, som kontrollstyrelsen eller vederbörande kontrollpersonal i enlighet med denna lag eller nämnda bestämmelser meddelar,

straffes med böter, högst 300 kronor.

39 §.

Befinnes någon, utan att jämlikt bestämmelserna i denna lag vara därtill berättigad, innehava tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara, dömes, där han icke är förfallen till straff enligt 35 § eller 38 § 1 mom., till dagsböter.

Vara, som sålunda olovligen innehaves, vare förbruten.

40 §.

Överträder någon det i 6 § givna förbud eller befinnes någon, utan att jämlikt denna lag vara därtill berättigad, innehava specialmaskin eller specialverktyg för tillverkning av tobaksvaror, vare underkastad enahanda straff och påföljd, som i 39 § sägs.

41 §.

Saluhåller någon tobaksvara, som icke är försedd med behörig kontrollstämpel, eller ändrar någon det å tobaksvara anbragta priskurantpriset, straffes med dagsböter eller fängelse, varförutom varan skall dömas förbruten.

42 §.

Begår någon i annat fall än i 41 § avses förseelse mot vad i 20 eller 21 § stadgas,

eller försäljer någon tobaksvara, som införts till riket enligt bestämmelserna i 26 eller 28 §,

straffes med dagsböter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

43 §.

Den, som utan Konungens tillstånd eller i strid mot de vid meddelande av tillstånd givna föreskrifter idkar tillverkning, som i 7 § avses, straffes med dagsböter.

44 §.

Bortför någon från fartyg eller luftfartyg inom svenskt territorium obeskattade tobaksvaror, som i 17 § c) avses, straffes med dagsböter, och skall varan dömas förbruten.

45 §.

Förskingrar någon vara, som enligt denna lag skolat dömas förbruten, gälda dess värde.

46 §.

I denna lag avsedd egendom, som enligt denna lag eller lagen om straff för olovlig varuinförsel förklarats förbruten eller skolat enligt tullstadgan eller annan författning försäljas, skall behandlas på sätt Konungen förordnar.

47 §.

För överträdelse av denna lag, som med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, vare husbonden ansvarig, liksom vore överträdelsen begången av honom själv.

48 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, ävensom värdet av egendom, som enligt denna lag dömes förbruten, tillfalle kronan.

49 §.

Angående beslag gäller vad därom finnes särskilt stadgat, dock att i fall som i 44 § sägs jämväl tulltjänsteman äger verkställa beslag.

50 §.

Finnes för överträdelse av denna lag stadgad särskild påföljd, skall densamma tillämpas även i det fall, att den felaktige för överträdelsen dömes till ansvar enligt allmän strafflag.

51 §.

De bestämmelser angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror, som utöver vad i denna lag stadgas finnas erforderliga, meddelas av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943, från och med vilken dag förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom förordningen den 20 juni 1924 (nr 247) angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror skola upphöra att gälla.

(Utskottets förslag.)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943, från och med vilken dag förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom förordningen den 20 juni 1924 (nr 247) angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror skola upphöra att gälla.

Till dem, som till följd av införandet av statsmonopol å importen till riket av tobaksvaror förlora näringsverksamhet eller anställning, skall ersättning utgå enligt de grunder och i den ordning Konungen och riksdagen bestämma.

---

2) för sin del antaga följande såsom *utskottets förslag* be-
tecknade

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

förordning om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror.

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Till följd av införandet av statsmonopol å importen till riket av tobaksvaror skall i enlighet med här nedan angivna grunder *dels* tobaksimportör tillhöriga inventarier och varulager inlösas *dels ock* ersättning utgå för förlorad näringsverksamhet samt för förlust av anställning hos tobaksimportör.

2 §.

I denna förordning förstås med
t o b a k s i m p o r t ö r: envar, som vid tiden för importmonopolets ikraftträdande med stöd av 22 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket för egen räkning bedriver införsel av tobaksvaror;

g r o s s i s t i m p o r t ö r: tobaksimportör, som huvudsakligen idkar partiförsäljning med de av honom införda tobaksvarorna;

d e t a l j i s t i m p o r t ö r: tobaksimportör, som *huvudsakligen försäljer av honom införda tobaksvaror* i egen detaljaffär;

t o b a k s a g e n t: envar, som yrkesmässigt för utländsk fabrikants räkning verkar för avsättning inom riket av importerade tobaksvaror.

2 §.

I denna förordning förstås med
t o b a k s i m p o r t ö r: envar, som vid tiden för importmonopolets ikraftträdande med stöd av 22 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket för egen räkning bedriver införsel av tobaksvaror;

g r o s s i s t i m p o r t ö r: tobaksimportör, som huvudsakligen idkar partiförsäljning med de av honom införda tobaksvarorna;

d e t a l j i s t i m p o r t ö r: tobaksimportör, som *försäljer av honom införda tobaksvaror huvudsakligen* i egen detaljaffär;

t o b a k s a g e n t: envar, som yrkesmässigt för utländsk fabrikants räkning verkar för avsättning inom riket av importerade tobaksvaror.

3 §.

1. För uppskattning av värdet å inventarier och lager, som skola inlösas, samt för bestämmande av annan ersättning, som enligt denna förordning skall utgå, tillsättes en för riket gemensam kommission med den sammansättning och befogenhet, som här nedan stadgas.

2. Kommissionen skall bestå av ordförande och sex ledamöter. Ordföranden och tre ledamöter jämte suppleanter för dem utses av Kungl. Maj:t. Ordföranden och dennes suppleant skola vara lagkunniga och i domarvärv erfarna.

Övriga tre ledamöter jämte suppleanter för dem utses sålunda, att kommerskollegium, efter hörande av för kollegium kända föreningar av tobaksimportörer och hos dessa anställd personal, avgiver förslag å tolv personer, ägnade att företräda de ersättningsberättigades intressen, varefter Kungl. Maj:t bland de sålunda föreslagna utser tre ledamöter och tre suppleanter.

3. Kommissionen har till uppgift att fastställa inlösnings- och ersättningsbelopp samt i övrigt träffa avgörande angående inlösnings- och ersättningsfrågor.

Det åligger kommissionen att föra protokoll över behandlingen av inlösnings- eller ersättningsfråga samt däri upptaga sitt beslut jämte motivering för detsamma.

Kommissionens beslut skola, så snart ske kan, till Kungl. Maj:t ingivas och genom rekommenderat brev med allmänna posten delgivas vederbörande enskilde sakägare.

Mot kommissionens beslut må klagan icke föras.

4. Kronans rätt skall inför kommissionen bevakas av ombud, som av Kungl. Maj:t förordnas.

Enskild sakägare vare obetaget att vid behandlingen av hans inlösnings- eller ersättningsanspråk inför kommissionen själv eller genom ombud bevaka sin rätt.

Envar, som påfordrar inlösnings av egendom eller gör anspråk på ersättning enligt denna förordning, vare, för åtnjutande av rätt till dylik inlösnings eller ersättning, skyldig att efter anmaning tillhandahålla kommissionen erforderliga handlingar och upplysningar ävensom att, där så finnes nödigt, på kallelse inställa sig inför kommissionen för att meddela muntliga upplysningar.

Hava flera självständig del i ledningen av affärsföretag, som i denna förordning avses, åligge nu nämnda skyldigheter envar av dem.

Kommissionen äger att i mån av behov tillkalla eller rådfråga sakkunniga personer; dock må dessa ej deltaga i kommissionens beslut.

Kostnaden för kommissionens arbete bestrides i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

5. De närmare föreskrifter angående kommissionens verksamhet, som må finnas erforderliga, utfärdas av Kungl. Maj:t.

4 §.

1. Tobaksimportör eller tobaksagent, som påfordrar inlösning eller ersättning enligt denna förordning, åligger, vid äventyr att eljest icke ifrågakomma till dylik förmån, dels att inom en månad efter importmonopolets ikraftträdande till kommissionen härom ingiva ansökan enligt av kommissionen fastställt formulär, dels ock att till kommissionen inom samma tid, såvida icke kommissionen medgivit uppskov, insända sina handelsböcker jämte fakturor och verifikationer för de verksamhetsår, som falla mellan den 31 december 1934 och den 1 januari 1943, ävensom vederbörligen avslutat fullständigt bokslut för den tid, som därefter förflutit intill importmonopolets ikraftträdande, så specificerat att vid blivande inventering bokföringens riktighet kan bedömas.

2. Grossistimportör skall vid ansökan om ersättning för förlorad näringsverksamhet foga dels en till vederbörande registreringsmyndighet ställd behörig anmälan, att han upphört med sin importrörelse och förty begär, att för sagda rörelse använda och registrerade varumärken varda ur registret avförda, dels ock förbindelse, varigenom han medger, att monopolets utöware må för sin räkning registrera i importörens rörelse inom riket använda varumärken, även om i desamma ingå importörens namn eller firma. Ha berörda handlingar icke fogats vid ansökningen, äger kommissionen förelägga sökanden viss tid, inom vilken handlingarna skola ingivas vid det i 1 mom. stadgade äventyr.

3. Den, som gör anspråk på ersättning enligt 11 §, är skyldig att, vid det i 1 mom. stadgade äventyr, enligt av kommissionen fastställt formulär därom göra ansökan till kommissionen inom en månad efter importmonopolets ikraftträdande.

5 §.

Angående utbetalning av fastställda inlösnings- och ersättningsbelopp förordnar Kungl. Maj:t på vederbörandes framställning.

Särskilda bestämmelser angående inlösning och ersättning.

6 §.

Grossistimportör skall äga påfordra inlösen av:

1) importören tillhöriga lösa inventarier, vilka förvärvats före den 1 januari 1943 och bevisligen varit i regelbundet bruk inom importrörelsen samt icke skäligen kunna antagas efter importrörelsens nedläggande komma till användning inom annan av importören bedriven verksamhet;

2) importören tillhörigt lager av utländska tobaksvaror, dock att, om kommissionen finner särskilda skäl därtill, från inlösning må undantagas vara, som för importörs räkning kvarligger i utlandet.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Inlösningspriset för egendom, som i denna paragraf avses, bestämmes efter vad egendomen av kommissionen prövas skäligen vara värd. Vid värdering av lager av tobaksvaror användes såsom utgångspunkt beträffande licensbehandlade varor priskurantpriset, beträffande inom riket befintliga, icke licensbehandlade varor summan av inköpspriset och kostnaden för varans införsel till riket samt beträffande utom riket befintliga varor inköpspriset.

7 §.

Grossistimportör, som jämväl bedriver partiförsäljning av s. k. kortvaror och vid importmonopolets ikraftträdande nedlägger hela sin rörelse, skall äga påfordra inlösen av importören tillhörigt lager av nu angivna varor efter vad egendomen av kommissionen prövas skäligen vara värd.

8 §.

Grossistimportör, som bedrivit sin rörelse sedan den 1 januari 1937, äger erhålla ersättning för förlorad näringsverksamhet med belopp motsvarande högst *fyra gånger* medeltalet av den handelsvinst, som hans rörelse befinnes hava givit för de mellan den 31 december 1934 och den 1 januari 1940 fallande verksamhetsåren (*medelhandelsvinsten*).

Såsom handelsvinst respektive förlust å rörelsen upptages vad kommissionen vid undersökning av affärens handelsböcker finner utgöra årsresultatet av rörelsen, sedan affären, i den mån det icke förut skett, belastats med 5 procent ränta å det egna kapital, som enligt kommissionens uppskattning under året i verkligheten använts i affären.

Vid beräkning av handelsvinsten skall rörelsens belastande med skatter ske med utgångspunkt från de *för inkomst under år 1939 gällande skattesatserna*. I övrigt förfares på sätt kommissionen med hänsyn till omständigheterna prövar skäligt.

Vid beräkning av handelsvinsten skall rörelsens belastande med skatter ske med utgångspunkt från de *skattesatser, som gälla för inkomst åtnjuten under år 1939, dock att rörelsen icke skall belastas med värnskatt*. I övrigt förfares på sätt kommissionen med hänsyn till omständigheterna prövar skäligt.

Vid bedömandet av frågan, huruvida ersättning för förlorad näringsverksamhet bör utgå med det i första stycket angivna högsta beloppet, skall kommissionen taga vederbörlig hänsyn till rörelsens struktur och utvecklingstendens samt övriga omständigheter, som kommissionen finner skäligen böra beaktas.

9 §.

Grossistimportör, som bedrivit sin rörelse sedan den 1 januari 1937 och som personligen handhar den omedelbara ledningen av rörelsen, äger, oavsett om ersättning enligt 8 § tillerkännes honom eller icke, erhålla ersättning för förlorad näringsverksamhet i form av *livränta*.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Till grund för beräkningen av livränta skall läggas den beräknade årslön till affärsledaren, som kommissionen efter jämförelse med företag av liknande omfattning prövar skäligen fastställa, dock högst 10,000 kronor.

Livränta skall till den, som under minst 20 år bedrivit importverksamhet, utgå med sex tiondelar av sålunda fastställd ledarlön samt till den, som icke uppnått 20 verksamhetsår, med ett i förhållande till verksamhetstidens längd nedsatt belopp.

Livränta skall under den ersättningsberättigades återstående livstid utbetalas med en tolfedel vid slutet av varje kalendermånad, räknat från och med den månad, importmonopolet träder i kraft, till och med den månad, varunder livräntetagaren avlider.

10 §.

Detaljimportör, som sedan den 1 januari 1937 i anslutning till egen detaljaffär bedrivit import av tobaksvaror och som i medeltal för de mellan den 31 december 1934 och den 1 januari 1940 fallande verksamhetsåren genom importrörelsen förvärvat minst en tiondel av sin hela nettoinkomst från affären, äger erhålla ersättning med *åtta procent* av det belopp, vartill försäljningen av egna importvaror i medeltal uppgått under sagda verksamhetsår.

11 §.

1. Hos tobaksimportör stadigvarande anställd person, som till följd av importmonopolets införande mister sin anställning, äger att, på sätt här nedan förmåles, erhålla ersättning under följande villkor, nämligen

a) att han vid monopolets ikraftträdande är svensk medborgare samt uppnått 21 års ålder,

b) att hans inkomst av arbete under de fem närmaste kalenderåren före monopolets ikraftträdande uteslutande eller till väsentlig del härflutit av anställning hos tobaksimportör, samt

c) att han icke erhållit och icke kunnat erhålla likvärdig anställning i statens tjänst eller hos monopolets utövare.

2. Ersättning skall till den, som vid importmonopolets ikraftträdande uppnått minst 45 års ålder, utgå i form av *livränta* och till övriga anställda i form av *inkomstersättning*.

Livränta respektive inkomstersättning fastställs på grundval av ersättningstagarens *medelårsinkomst*, varmed förstås medeltalet av den vederbörigen styrkta årsinkomst, som åtnjutits i den mistade anställningen åren 1938 och 1939, dock att, därest sagda medeltal överstiger 10,000 kronor, överskjutande belopp icke medräknas.

3. Livränta skall till den, som under minst 20 år innehaft anställning hos tobaksimportör, utgå med sex tiondelar av medelårsinkomsten samt till den, som icke uppnått 20 anställningsår, med ett i förhållande till anställningstidens längd nedsatt belopp.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Livräntan skall utbetalas på sätt i 9 § sista stycket sägs.

Därest ersättningstagare på grund av sin anställning beretts pension, skall livräntan minskas med pensionens belopp.

4. Inkomstersättning skall till den, som vid importmonopolets ikraftträdande icke uppnått 25 års ålder, utgå med belopp motsvarande *en halv* medelårsinkomst. Till den, som vid importmonopolets ikraftträdande uppnått 25 års ålder utgår inkomstersättning med belopp motsvarande *en* medelårsinkomst för den anställningstid, som omfattar de fyra närmaste kalenderåren före sagda tidpunkt. För varje tidigare helt anställningsår efter fyllda 21 år ökas ersättningen med *tre femtedels* medelårsinkomst, dock endast i den mån varje sådant anställningsår motsvaras av två ersättningstagarens levnadsår efter fyllda 21 år.

Inkomstersättning må icke bestämmas till högre belopp än *sex* gånger medelårsinkomsten.

Inkomstersättning skall utbetalas med sex procent av medelårsinkomsten vid slutet av varje kalendermånad, räknat från och med den månad, importmonopolet träder i kraft, till dess hela ersättningsbeloppet utgivits. Avlider ersättningstagare utbetalas återstående del av ersättningsbeloppet på enahanda sätt till ersättningstagarens dödsbo.

12 §.

På ansökan av ersättningstagare, som avses i 11 §, må kommissionen, när särskilda omständigheter därtill föranleda, besluta, att i stället för livränta eller inkomstersättning skall på en gång utbetalas ett belopp, som i fråga om livränta utgör dennas kapitalvärde samt i fråga om inkomstersättning fem sjättedelar av ersättningen.

13 §.

Tobaksagent, som bedrivit sin verksamhet sedan den 1 januari 1937 och som i medeltal för de mellan den 31 december 1934 och den 1 januari 1940 fallande verksamhetsåren genom agenturen erhållit minst en tiondel av sin hela inkomst av förvärvsverksamhet, äger, därest han vid importmonopolets ikraftträdande nedlägger sin verksamhet som tobaksagent, uppbära *livränta*.

Till grund för beräkningen av livränta, varom nu är fråga, skall läggas medelårsinkomsten av tobaksagenturen under de verksamhetsår, som i första stycket avses, dock att, därest medelårsinkomsten överstiger 10,000 kronor, överskjutande belopp icke medräknas.

Livränta skall till den, som under minst 20 år bedrivit verksamhet som tobaksagent, utgå med sex tiondelar av den sålunda fastställda medelårsinkomsten samt till den, som icke uppnått 20 verksamhetsår, med ett i förhållande till verksamhetstidens längd nedsatt belopp.

Livräntan skall utbetalas på sätt i 9 § sista stycket sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

14 §.

Finner kommissionen på grund av särskilda omständigheter i visst fall avvikelse från i denna förordning stadgade ersättningsregler erforderlig till vinnande av skäligt resultat, må sådan avvikelse ske.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

3) för sin del antaga följande såsom *utskottets förslag* be-
tecknade

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

förordning om skattefrihet för vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror.

Härigenom förordnas, att belopp, som utgives enligt 8, 10 eller 12 § förordningen om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror, ej skall vid tillämpning av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt utgöra skattepliktig inkomst.

Härigenom förordnas, att belopp, som utgives enligt 8, 10 eller 12 § förordningen om vissa ersättningar vid införandet av statsmonopol å importen av tobaksvaror, ej skall vid tillämpning av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt utgöra skattepliktig inkomst. *Ej heller skall skatt enligt förordningen om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar utgå å belopp, som uppburits jämlikt förstnämnda förordning.*

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

B) besluta, att anm. 2 vid nr 159 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan från och med den 1 juli 1943 skall hava följande ändrade lydelse:

Anm. 2. Resande, som ankommer från utrikes ort och för eget bruk medför färdiga tobaksvaror utöver viss mindre, av Kungl. Maj:t med stöd av 26 § 1 mom. lagen angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror fastställd myckenhet, skall för berörda överskott erlägga tull, som utgör:

- a) vad angår myckenhet, icke överstigande den av Kungl. Maj:t med stöd av 26 § 2 mom. nämnda lag fastställda,
för cigarrer	15 öre per st.
› cigarrcigarretter	8 › › ›
› cigarretter	5 › › ›
› färdiga tobaksvaror, andra slag	10 kr. › kg.
- b) vad angår myckenhet överskjutande den under a) åsyftade,
för cigarrer.....	30 öre per st.
› cigarrcigarretter	16 › › ›
› cigarretter	10 › › ›
› färdiga tobaksvaror, andra slag	20 kr. › kg.

C) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar träffa överenskommelse med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet om sådana ändringar i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol, som föranledas av nyssnämnda lags antagande;

D) bemyndiga Kungl. Maj:t att med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet träffa avtal därom, att av bolagets medel skall utgå gottgörelse till de inom tobaksbranschen sysselsatta personer, som avses i den föreslagna ersättningsförordningen, i enlighet med den i sagda förordning omförmälda kommissionens beslut;

E) lämna följande motioner, nämligen:

de likalydande motionerna I: 256 av herr Åqvist m. fl. och II: 368 av herr Molander m. fl.,

de likalydande motionerna I: 257 av herr Holmström m. fl. och II: 369 av herrar Olson i Göteborg och Staxäng,

motionen I: 252 av herr Herlitz, samt

motionen II: 367 av herr von Friesen,

i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, utan åtgärd.

Stockholm den 27 maj 1943.

På sammansatta bevillnings- och första lagutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första lagutskottet:

herrar *Lindqvist, Gärde, Wagnsson, Sandström, Karl Johan Olsson, Olsson i Mellerud, Gezelius och Ryberg**;

från bevillningsutskottet:

herrar *Bärg, Sylwan, Egnell, Sjödahl, Karlsson i Grängesberg, Olsson i Gävle, Orgård och De Geer.*

---

* Icke närvarit vid justeringen av utlåtandet.

Reservation

av herr *De Geer*, som hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 200.
